

ויקהל, שקלים (255)

שהזמן גרמא, וכעין סברת הריטב"א לענין מילה.
"אבני חפץ"

מדוע יחדה פסוק מיוחד לנדבת הנשיאים?

וְהַנְּשִׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם (לה. כז)

מהיכן הביאו הנשיאים את אבני השובה? מבואר בתרגום יונתן, שהעננים המְכַנִּים "נשיאים", נטלו את האבנים מנהר פישון והניחום בסוף המחנה, ומשם לקחו הנשיאים והביאום למשכן. כעין זה מבואר בגמרא (יומא עה.ה), העננים הביאו את האבנים למדבר יחד עם המן. לפי זה יש להבין, מדוע החשיבה התורה כל כך את נדבת הנשיאים, עד שיחדה פסוק מיוחד כדי לתאר את נדבתם, הרי בניגוד לבני ישראל לא השקיעו הם ממון לצורך הבאתם, אלא מצאו אותם יחד עם המן. ביאר רבי שלום שבדרון זצ"ל: אמרו חז"ל שהמן לא היה יורד לכולם במידה שווה, אלא לצדיקים היה מגיע עד פתח האוהל, לבינונים מחוץ לאוהל, ולרשעים בקצה המחנה. בנשיאים הצדיקים היו רגילים שהמן היה מגיע אליהם בכל יום לפתח הבית, אך כדברי התרגום יונתן, העננים שהביאו את אבני השובה הניחום עם המן בקצה המחנה, וכדי ללקטם הוצרכו הנשיאים באותו יום ללקוט את המן בקצה המחנה יחד עם הרשעים, מה שודאי גרם להם בושה. למרות זאת לא חסו הנשיאים על כבודם והלכו ללקוט את האבנים, ועל כך ראוי, ודאי, ליחד פסוק לנידבתם.

ספר

"ומתוך אור"

כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לָבָם אֹתָם לְהָבִיא לְכָל הַמִּלָּאָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ (לה. כט)

החיד"א, מבאר את כפל לשון **"אֲשֶׁר נָדַב לָבָם אֹתָם לְהָבִיא"**, **"הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה"**, בכך שקיים מרחק רב בין מחשבה למעשה, ובין גילוי רצון טוב להגשמת הדברים. פעמים שמתעורר בלב אדם רצון לעשות צדקה אך לאחר מחשבה נוספת הוא מהסס, ולעיתים אף מתחרט על התחייבותו לתרום. גם אם לבסוף יקיים את רצונו הראשון, יהיה מעשהו פגום במקצת, כאדם העושה מצוה שלא לשמה. כפל הלשון בפסוק בא להורות שבני ישראל נתנו להקב"ה את כל אשר עלה במחשבותם בתחילה, **"אֲשֶׁר נָדַב לָבָם"**, והיתה זו **"נְדָבָה לָהּ"** מראשית המחשבה ועד סוף הנתינה.

ספר **"ילקוט מאיש לרעהו"**

וַיַּעַשׂ אֶת הַקֶּזֶז (לה. ט)

כתב רבינו בחיי: ודע כי הסיפור בענין המשכן וכליו, והחקירה בתוכנית צורותיו ומובאיו, ושיעור ארכן ורחבן וקומתן, אף על פי שאין בית המקדש קיים, מצוה

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (לה. א)

למחרת יום הכיפורים, כשירד משה רבינו מן ההר ונתבשר שה' מחל לישראל על עון העגל, הקהיל משה את העם וציווה לעשות את המשכן **"כתשובת המשקל"** זה כנגד זה. **בעגל**, העם נקהלו על אהרן, **במשכן**, משה מקהיל את העם. **בעגל**, נאמר אלה אלוהיך ישראל, **במשכן**, נאמר אלה הדברים אשר ציווה ה', **בעגל**, חור התנגד ונהרג, **במשכן**, נכדו בצלאל עשה את העבודה. **בעגל**, פרקו את הזהב מאוזניהם, **במשכן**, הביאו זהב וכסף, **בעגל**, הנשים לא הביאו את תכשיטיהן, **במשכן**, זכו שהנשים הביאו ראשונות. על זה אומר המדרש (וירא רבה כא. ח): אם עשית חבילות של עבירות, עשה כנגדן חבילות של מצות.

ספר **"שולחן אליהו"**

וְכָל חֶכֶם לֵב בָּכֶם יָבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ... אֲשֶׁר צִוָּה ה' (לה. י)

אם רוצה אדם לעשות מצוה, עליו לעשותה תיכף בזריזות, הדיבור מסביב למצוה והשהיה הכרוכה בכך, עלולים לגרום להתהוות מעצורים ומכשולים שונים, שימנעו את קיום המצוה, וזריזים מקדימים למצוות. לפיכך אמר הכתוב: **"וְכָל חֶכֶם לֵב בָּכֶם"**, אדם שהוא באמת חכם וברצונו לקיים את מצוות הבורא, אל ירבה בדיבורים ובשהיות כי אם... **"יָבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ"** מיד בזריזות.

ספר **"מעינה של תורה"**

בענין נשים בבנין המקדש

וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לָבָן... טוּוּ אֶת הָעֲזִים (לה. כו)

בשור"ת בית יצחק, הוכיח שנשים מצוות בבנין בית המקדש, שהרי שיטת רבינו תם, שנשים אינם יכולות לעשות ציצית כיון שאינם מחוייבות בציצית. ולפי זה לא יתכן שאינן מחוייבות בבנין המקדש, משום שא"כ איך נשים טוו את העזים למשכן, הרי לפי רבינו תם מי שאינו מצווה בדבר אינו יכול לעשות. אמנם צריך להבין מדוע חייבות, הרי במסכת שבועות (טו:) מבואר שאין בונים בית המקדש בלילה, וא"כ זו מצוה עשה שהזמן גרמא. ויתכן ליישב לפי מה שכתב הריטב"א (קידושין כט. ד"ה ואיהי) שצריך פסוק ללמד שאשה פטורה למול בנה ואין לפוטרה מדין מצוה שהזמן גרמא אף שאין מלים בלילה, משום שחיוב המילה הוא על הבן, וחיוב האב הוא לקיים את חיוב הבן, וכיון שרצון התורה הוא קיום חובת הבן, והוא רק צריך לדאוג לקיום מצוה זו, אין לפטור אשה מחיוב זה מחמת זמן גרמא. וא"כ יתכן שגם בבנין המקדש, המצוה היא בשביל התכלית שיהיה משכן, והחיוב הוא לדאוג לתכלית זו. ולכן אין לפטור נשים, משום שהזמן גרמא, משום שבמצוות שתכליתם הוא לא עשיית האדם אלא התוצאה, אין לפטור משום

גדולה היא ועד שמים יגיע שכרה ותורה היא וללמוד אנו צריכין. וכן הזכירו חז"ל בענין הקרבנות, כי כל המתעסק בלמוד פרשיות וישא ויתן בלבו ענייניהם כאילו הקריב קרבן עצמו. הוא שאמרו (מנחות קי.): כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה, בפרשת חטאת כאילו הקריב חטאת וכן כולם. הא למדת מזה על הסיפור בפיו בלבד, שכרו איתו ופעולתו לפניו כאילו עשה המעשה והקריב קרבן על המזבח. וה"ה בסיפור ענייני המשכן והמקדש, שיש לנו זכות עצומה כאשר נהגה בהם ונשתדל להבין פשוטן ונגליהם. על אחת כמה וכמה אם נזכה להשיג תוכם להשכיל אחת מרמזיהם.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

שקלים

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ פְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנִתְּנוּ אִישׁ פָּפָר נָפְשׁוֹ לַה' בַּפֶּקֶד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בַּפֶּקֶד אֹתָם. זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מַחְצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחְצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַה'. (כי תשא ל. יב-יג-יד)

מצות מחצית השקל הנקראת בשבת זו, מעוררת שאלה מרכזית: מדוע התורה מחייבת להביא דווקא חצי שקל "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל" (שמות ל. ט"ו)? השאלה מתעצמת לאור העובדה שאחת המטרות של מחצית השקל הייתה לשם מנין בני ישראל הרבה יותר נוח לספור שקלים שלמים מאשר לספור ולהכפיל!

שני טעמים עיקריים מצינו בכדי להסביר את העניין.

(א) האלשיך הקדוש כותב בשם רבי שלמה אלקבץ שהמטרה היא להורות על אחדות העם, שאין אפילו אחד שהוא נפרד משאר העם, דהיינו, אף יהודי (אפילו עשיר וכדו') אינו שלם בלי החיבור עם הזולת, ולכן דווקא מחצית השקל היא המייצגת את היהודי במנין העם.

(ב) הגר"ש פישר בספרו בית ישי (דרשות סי' ל"ב) מביא בשם האוהב ישראל מאפטא, שכלל ישראל נחשבים כחצי והקב"ה הוא המשלים את החצי השני, וישראל ללא הקב"ה הם רק חצי.

המלכת

בספר נחמיה: כתוב "והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה וכו'". (י. ל"ג)

המפרשים נחלקו במה מדובר: המצודת דוד כתב שמדובר בחיוב לתת שלישית השקל בכל שנה בנוסף על מחצית השקל שאמרה התורה. פירוש זה הוא על פי הגמרא (בבא בתרא, ט' ע"א) שנפסקה להלכה בשולחן ערוך (יו"ד סי' רמ"ט, ס"ב), שצריך לתת כל שנה לפחות שלישית השקל לצדקה. אך הרלב"ג פירש שמדובר על מצוות מחצית השקל, אלא שהשקל באותו הזמן היה שווה יותר, ולכן שווי שלישית השקל בתקופת עזרא ונחמיה היה שווה למחצית השקל בזמן התורה.

והנה, בתקופת עזרא ונחמיה, כבר נחלק העם לשני זרמים: אלו שעלו לארץ ישראל ואלו שנשארו בגולה, אך אע"פ כן, גם אלו שלא עלו לארץ תמכו באלו שעלו בממון ובציוד לשם בניית בית המקדש. ומטעם זה נחלק גם השקל לשלושה חלקים, כנגד שליש הקב"ה, שליש העם העולים, ושלש העם שנשארו בגולה אשר היו מאוחדים בלבבם ויחד השלימו לאחד. ועל כן ציווה נחמיה לעם שעלה לארץ שיתן את חלקו, שליש.

הלכה: פירות שביעית: איסור ספיחין

גם ספיחין שעלו מאליהם בשדה הפקר אסורין, ואין צריך לומר כשנזרעו על ידי יהודי. פירות הגדלים בעציץ שאינו נקוב, יש בהם קדושת שביעית, אך אין בהם איסור ספיחין, יש הסובר שה"ה בעציץ נקוב. אין איסור ספיחין אלא בגידולים שיש בהם קדושת שביעית, ויש הסובר שאיסור ספיחין קיים גם בדבר שאין בו קדושת שביעית.

ספר "פירות שביעית"

פתגם: גם אֵוִיל מְחַרֵּשׁ חֲכָם יִחְשֹׁב. משלי

חקירה: כל תאחר

ג' רגלים, הוא זמן קיום הנדר, שעד אז הוא תוך זמנו ואינו איחור כלל, או שהוא זמן איחור הנדר, שאע"פ שמאחר אינו עובר באיסור עד שיאחר ג' רגלים. (קונטרסי' שיעורים נדרים י-ד ד"ה והנכון: רמב"ם: קיום, רמב"ן: איחור)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

יחסות: פעם אחת אמר לו אביו להרשליה הקטן: ראה, בני, שנינו קנינו נעליים בעת ובעונה אחת, והנה הנעליים שלי עוודן כתיקונן, ואילו הנעליים שלך בלויות וקרועות. השיב לו הילד. מה תימה יש כאן? הלא רגליך ארוכות משלי, וכנגד כל פסיעה שאתה פוסע עלי לפסוע שתי פסיעות, ולכן נעלי מתבלות יותר מהר.

ספר "חד וחלק" חלק א' (דף סז)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זוורה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קאריין מרים, רחל בת גאנל, מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליזה, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטיין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא לבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה. שמחה בת קמיר.

